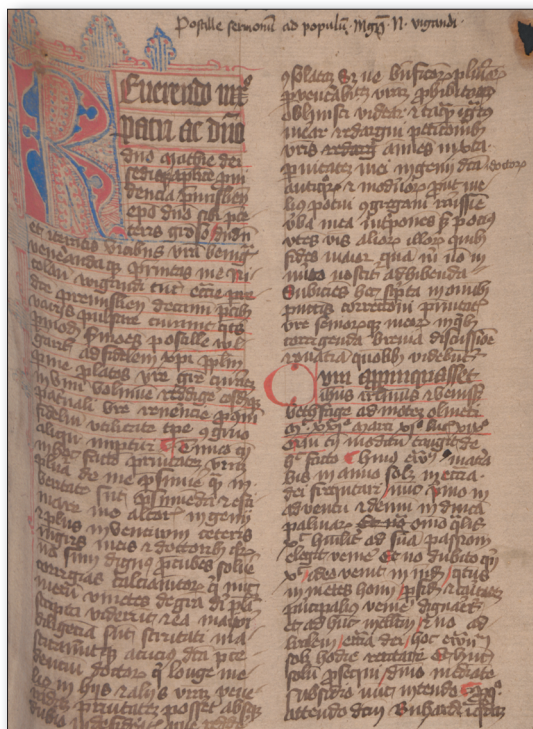

MIKOŁAJ WIGANDI z Krakowa

(zm. 9 X 1413 r.)

Pochodził z krakowskiej rodziny mieszczańskiej Wigandich. Miał brata Jana późniejszego kanonika przemyskiego (1424–1430) oraz siostrzeńca Jana Stadtschreibera. Na studia udał się do Pragi, gdzie 5 stycznia 1376 r. otrzymał bakalaureat *artium*, zaś stopień magistra sztuk wyzwolonych 13 lutego 1379 r. Jego promotorem był mistrz Tomasz z Posilge. Po promocji magisterskiej podjął wykłady z filozofii na praskiej uczelni i kontynuował studia, zapisując się jeszcze w tym samym roku na tamtejszy uniwersytet prawniczy. Przy immatrykulacji uiścił opłatę w wysokości 14 groszy praskich. W 1383 r. należał do komisji przeprowadzającej egzaminy bakałarskie na praskim Wydziale *Artium*. Wówczas był promotorem Pawła Wigandiego z Krakowa, być może swego krewnego. Dwa lata później, w 1385 r., został wypromowany na bakałarza dekretów i z tego tytułu wniósł opłatę w wysokości jednej kopy groszy praskich. Jednym z jego mistrzów był wówczas włoski prawnik Ubertus Lampugnani z Mediolanu. Następnie opuścił Pragę, wracając do rodzinnego miasta. W latach 1390–1392 uczestniczył w pracach nad odnowieniem uniwersytetu w Krakowie i prowadził wykłady z prawa kanonicznego obok doktora dekretów Mikołaja z Gorkowa na uruchomionej czasowo uczelni, co poświadczają mowy Bartłomieja z Jasła. Władze miasta Krakowa wypłacały Mikołajowi Wigandiemu w latach 1390–1393 stały czynsz w wysokości 12 lub 16 grzywien rocznie, który stanowił pewną formę wsparcia wysiłków uczonego na rzecz odnowienia uniwersytetu. Zachowane fragmentarycznie rachunki miejskie do 1405 r. wskazują, że również w następnych latach

Imię Mikołaja Wigandiego wymienione w prologu do zbioru kazań jego autorstwa (BJ rkps 1488, k. 1r)

Mikołaj otrzymywał roczny czynsz, m.in. z tytułu altarii Bożego Ciała (1396) i altarii św. Floriana w kościele Mariackim (1397). Po 1393 r. wrócił do Pragi, aby zwieńczyć studia prawnicze stopniem doktora dekretów, który uzyskał w 1397 r. Nie związał się jednak z praskim uniwersytetem prawniczym na dłużej, gdyż w 1398 r. był z powrotem w Polsce i został dziekanem kapituły katedralnej w Przemyślu. Tam z inspiracji biskupa przemyskiego Macieja głosił przez kilka lat kazania w języku niemieckim, które złożyły się na dwie kolekcje kazań *de tempore et de sanctis*, opracowanych w języku łacińskim około 1400 r., a ostatecznie zredagowanych w Krakowie przed 1411 r.

Z nieznanых nam przyczyn nie podjął w 1400 r. wykładów z prawa kanonicznego na uruchomionym ponownie Uniwersytecie Krakowskim. W 1402 r. wyjechał na kilka miesięcy na Warmię do tamtejszego biskupa Henryka IV Vogelsanga, z którym łączyły go więzy przyjaźni zadzierżgnięte na studiach w Pradze. Po powrocie z Warmii Mikołaj Wigand rozpoczął studia z teologii na Uniwersytecie Krakowskim, a po 1404 r. objął jedną z katedr prawa kanonicznego, bowiem na liście profesorów z 1408 został umieszczony jako doktor dekretów. Na Wydziale Prawa prowadził wykłady do końca życia. Przed 14 maja 1405 r. uzyskał pierwszy stopień z teologii, tj. bakalaureat biblijny, a następnie został bakałarzem-sentencjariuszem, co wiązało się z komentowaniem Biblii, a potem *Sentencji* Piotra Lombarda na Wydziale Teologii. Od 1405 r. posiadał kanonię w kolegiacie św. Idziego, a w końcu 1407 zrezygnował z dziekanii w kapitule katedralnej przemyskiej i od tego czasu jego kariera kościelna była ściśle złączona z uniwersytetem, bowiem w tym samym roku otrzymał kanonię w kolegiacie św. Floriana na Kleparzu. Był egzekutorem testamentu profesora teologii Jana Isnera (1410). Ponadto kilkakrotnie występował w charakterze sędziego w rozmaitych sprawach i sporach kościelnych. Król Władysław Jagiełło i wielki książę Witold mianowali go 17 stycznia 1413 r. jednym ze swych prokuratorów (pełnomocników) w postępowaniu przed Benedyktem Makraiem, komisarzem sędziego polubownego Zygmunta Luksemburskiego, króla rzymskiego i węgierskiego w sporze polsko-litewsko-krzyżackim w 1413 r. Do zadań Mikołaja i pozostałych prokuratorów należało przygotowanie argumentów historyczno-prawnych dowodzących praw Królestwa Polskiego do spornych ziem.

Zmarł zapewne 9 października 1413 r. w Krakowie, gdzie miał swój dom przy ulicy Brackiej. Profesor Franciszek z Brzegu w mowie z okazji śmierci Piotra Wysza (zm. 31 maja 1414 r.) zaliczył nieżyjącego już Mikołaja do grona najbardziej zasłużonych dobrodziejów uniwersytetu, którzy przyczynili się do jego odnowienia. Pamięć o zasługach Wigandiego była podtrzymywana w modlitwach wypominkowych korporacji uniwersyteckiej.

Pozostawił po sobie znaczną spuściznę pisarską, w tym traktat o Dekalogu pt. *Dic-ta super decem praecepta seu Praeceptorium* (Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu rkps I Q 94, k. 1–150, 294–304), wykład o odpustach: *Materia de indulgentiis* (*ibidem*, rkps I Q 94, k. 283–294), komentarz do *Psalmów* (1–25): *Lectura super primo nocturno psalterii* (BJ rkps 1770, s. 1–247) oraz traktat o życiu kapłańskim: *Commen-tum super Stella clericorum* (Biblioteka XX Czartoryskich w Krakowie rkps 3383 III,

k. 1–8v). Dużą popularność zyskały kolekcje kazań Mikołaja *Sermones de tempore et de sanctis* w formie postylli (łącznie ok. 100 kazań), znane z kilkudziesięciu przekazów rękopiśmiennych (m.in. BJ rkps 1389, 1488, 1489, 1490, 1491). Był on również autorem kolekcji kazań wielkopostnych (*Postilla quadragesimalis*), zachowanej prawdopodobnie w dwóch rękopisach (BJ rkps 2245 i Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu rkps I F 572). Twórczość Mikołaja nie została dotychczas wydana drukiem ani systematycznie zbadana. Posiadał znaczny księgozbiór, który zapisał uniwersytetowi. Kodeksy nabywał w Pradze i Krakowie. Zachowało się jego rozliczenie z zakupu kilku rękopisów z 1399 r., opiewające na sumę 42 grzywien i 5 groszy. Z jego biblioteki zachowały się do naszych czasów głównie kodeksy z dziełami teologicznymi (BJ rkps 826, 1362, 1536, 1537, 1770).

Album seu matricula facultatis iuridicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418 [w:] *Monumenta Historica Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis*, t. 2, p. 1, Pragae 1834, s. 5, 12, 91; Catalogus BJ 1–2, 6, 8, 9, 10 (wg indeksu); *Liber decanorum facultatis philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*, pars 1 (1367–1419) [w:] *Monumenta Historica Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis*, t. 1, p. 1, Pragae 1830, s. 167, 184, 186, 214, 218; NKP 1402–1541 s. 192 [M4]; Wiślocki Katalog rękopisów BJ (wg indeksu); S. Dobrzański, *Wigandi Mikołaj*, SPTK 4 s. 428–429; J. Fijałek, *Studia z dziejów Uniwersytetu Krakowskiego i jego Wydziału Teologicznego w XV wieku*, Kraków 1898 (wg indeksu); Historia BJ 1 s. 63; Kowalczyk *Krakowskie mowy* (wg indeksu); T. Michałowska, *Leksykon. Literatura polskiego średniowiecza*, Warszawa 2011, s. 529; Markowski *Dzieje WT* (wg indeksu); K. Ożóg, *Studia krakowian na praskim uniwersytecie do początku XV wieku* [w:] *Miasta – ludzie – instytucje – znaki. Księga jubileuszowa ofiarowana profesor Bożenie Wyrozumskiej w 75. rocznicę urodzin*, red. Z. Piech, Kraków 2008, s. 642–643, 644–645; *idem*, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004, s. 191, 318; T.M. Trajdos, *Kapituła katedry przemyskiej i kuria biskupia w czasach Władysława Jagiełły*, „Przegląd Historyczny” 88, 1997, s. 397–398; Tříška s. 426; J. Wolny, *Mikołaj Wigandi z Krakowa*, PSB, t. 21, Wrocław 1976, s. 117–120.

Krzysztof Ożóg